

LAKNER DÁVID

Turista a saját életében

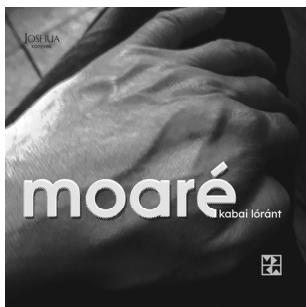
KABAI LÓRÁNT: MOARÉ

Kabai Lóránt legutóbbi verseskötete, a *Moaré* kifejezetten egységes munka. Igaz ez mind a címből és a beválogatott fotókból kikövetkeztethető koncepcióról, mind a szövegek hasonló hangulati töltését illetően. Utóbbi persze nem újdonság, Kabai költészetére korábban is jellemző volt egyfajta melankólia, lemondás és tehetetlenségérzés, de most mintha sűrítve kapnánk, amit eddig apránként adagolva. Ez lehet az erőssége is a könyvnek, de akár soknak is érezhetjük egy idő után ezt a végtelen lehangoltságot, ami még a látszólag felhőtlenebb, nyugodtabb pillanatokot is beárnyékolja.

A *Moaré* verseinek van egy könnyen felrajzolható történeti íve, a poszt-2018-as választási depressziótól a Visegrad Fund irodalmi rezidensprogramjának hat hetén át egészen a járvány két évvel ezelőtti felbuklásáig. De még a pozsonyi tartózkodás otthonosság-érzése is valamivel szemben határozódik meg, a megszokott szürkeségből-pusztulásból való rövid menekülésről pedig már közben érezni, hogy csak időleges megnyugvást hozhat. Ebből a szempontból a kötet egyik legmegrendítőbb darabja az, amiben látszólag semmi drámai nem történik. A költő két hónappal a Pozsonyból való visszatérése után újra vonatra száll, hogy – ha csak egy nap erejéig, de – bejárja a megszkott-szeretett helyeket. Az egyik csak később nyit, a másikban „hibátlan sztrapacska” (vagyis bryndzové haluškyt) kap, a harmadiknál pedig nem ismerősek a pultoslányok, de ugyanolyan kedvesek, mint a legutóbbiak. És a következtetés: „bármikor visszamehetek – ez szüneteltet bizonyos kételyeket.”

A „turista vagyok a saját életemben” sor, amit Csehy Zoltán a fülszövegben is kiemel, a hathetes rendez tartózkodás során fogalmazódik meg, de később nyeri el igazán jelentését. Hiszen ebben az egynapos útban tényleg nincs sok különös, helyszíne lehetne bármelyik másik olyan nagyváros, ahol már viszonylag jól kiismerjük magunkat. A szerző mégis az otthonosság érzését kapcsolja hozzá mind a versszövegek-

Joshua Könyvek
Budapest, 2021
91 oldal, 2500 forint

ben, mind később a köszönetnyilvánításnál is. A szlovák fővárosra vonatkoztatott fogalmak igencsak imponálóak: „párbeszéd-pozsony”, „társasjáték-pozsony”, „mozaik-pozsony”, „hid-pozsony”. Ezekhez képest, ugye, a „magyarázkodás-magyarország” épp olyan kevésbé bizalomgerjesztő, mint a „bunkó ország” vagy a „szépre száradt kutyapiszok”.

Ha nem ragadunk meg a felszínen, akkor viszont feltételezhetjük, hogy hasonló lelki állapotban (és/vagy hasonló alkattal) a tájak és városok akár felcserélhetőek is lehetnének. A csalódott középkorú férfi menekülhetne épp a szlovák fővárosból, valójában akkor is életéből, az unalomig ismert és meggyűlölt keretek közül akarna kiszabadulni. „Bánatával, örömeivel / Ezt az undok szép világot / Sorsodon át nézve látod” – ahogy Reviczky Gyula *Magamról* című versében olvassuk. Emiatt is jobb, ha a *Moaré* egyes szövegeit még akkor sem közéleti versekként értelmezzük, ha épp „a közöny és a gyűlölet illiberális demokráciájában” oldódik is fel az, amit az elbeszélő saját bevallása szerint valamikor az életének nevezett. Azért sem érdemes túlságosan megragadni az efféle politikai reflexióknál (a „fajtiszta, élettérnyi magyar eső”-nél vagy később a „félrekezelt, / néma járvány”-nál), mert ezek többé-kevésbé csupán közhelyek. Az indulat levezetésére persze tökéletesek tudnak lenni.

De ha közelebb akarunk jutni az otthonosság és idegenség, valamint a válság és megnyugvás váltakozásának magyarázatához, akkor másfelé érdemes keresgelnünk. Mondjuk ott, amikor a szerző felidézi az ongai gyermekkort: „a rezgő hold / képe mégis nagyon sokáig bennem maradt. aztán / elfelejtettem. gyorsabban tűnt el, mint később családi / házunk zajai, melyekkel együtt éltem legalább tíz évig / még elköltözésem után; a félálomban hallott hangok, / bárhol voltam is, automatikusan behelyettesítődtek / azokra, s kis időkre otthon lehettem.” Nem sokra rá pedig azt írja, hogy „a szenvedésnek / nincs esztétikája, nem tisztít és nem rendez el semmit.” Utóbbi akár a kötet sikertelenségére vonatkozó ítélet is lehetne, de lehetnek ellenvetéseink: mégis csak van valamiféle esztétika, ami a *Moaré* verseit egybefűzi, és a belső szenvedés eredőiről és megnyilvánulásairól egy átfogó képet ad.

Mellbevágó az olyan találó megfogalmazásokat olvasni, mint amilyen a „nem vezetek sehová”, esetleg az „eltévedni vagy megkerülni / járok ebbe az emlékkórházba.” Máskor a nagy költőtársaktól való átvételeket kutathatjuk, ez már megszokott Kabai verseit illetően. Ahogy az *Avasi keserű* című kötetben mondjuk József Attila *Ódájához* nyúlt, úgy találkozzunk most például Rilke-utalással („iszonyú, mint minden angyal”), vagy *Az amatőrség elvesztése* (Tandori) helyett annak elvételével. A „várhatatlan halálhírral üt” kezdetűben pedig, bár a nevét nem említi, de Térey János távozására reflektál. Kitalálható ez ugyan az időszakból és a „vöröskő vára; neki / tetszett volna” mondatból, de mégis jelzi, hogy a nevet említeni sem kell, generációs traumáról van szó – a legtöbben, akik ismerték és olvasták, valószínűleg szintén emlékeznek, hol voltak, mikor értesültek a haláláról.

A *Moaré* kötet, bár néhány soros, afféle bevezető versekkel nyit, de aztán nagyjából hasonló lélegzetvételi szövegekkel folytatódik a kötet végéig: két-három villamos-gálló alatt elolvashatunk egyet, de akár az egész út során is forgathatjuk magunkban a jobb darabokat. Jók ezek a Kabai-féle zsebben is elférő verseskötetek, amiket tényleg arra találtak ki, hogy hosszabb-rövidebb utazások során társunkul szegődjenek. Az eddigi legjobb talán a 2006-os *Hiba nincs*, amiben a „mama kínzó fejfájása vagyok”-féle egysoros is okozhatott hosszas, kínzó fejfájást, míg az *Aminek este feláll* című, ritmikusan pulzáló kétoldalason végigszaladhattunk. („kinyitod a szemed. /

becsukod a szemed. / kinyitod a szemed: íme, a külső sötétség. / becsukod a szemed.
/ kinyitod a szemed. / becsukod a szemed: íme, a belső.”)

A *Moaré* versei kapcsán Csehy képernyőket-fotókat emleget, utalva a címadásra: „A moaré hullámos mintázatú selyemszövet. De így hívják a képernyőt előzőnlő, zavaró csíkokat, alakzatokat is. Kabai ebből a termékeny, geometrikus »zavarból« teremt hatásos költészetet.” Van valami megnyugtató abban, ahogy a sokszor sivár vagy épp kétségbeejtő fotókon mégis megtaláljuk mindig a geometrikus rendet. A kötet verseiben is végigvonul egyfajta azonos mintázat, a végére pedig talán többet is megértünk annak fájdalomból, amit Kabai egyik versében így foglal össze: „most már maradok pusztán kurta gyűrődés / a kibomlott csomó helyén, alig észrevehető, alig is fontos.”